

RELATII SEMANTICE
PROF. ANDREI DANIELA

ANTONIME

sunt cuvinte cu formă diferită și cu înțeles opus (mare # mic; înalt # scund; bun # rău; sus # jos etc.)

Antonimia se poate realiza și cu ajutorul prefixelor (prefixe antonimice, negative sau privative):

confirma # infirma;

închide # deschide;

împacheta # despacheta;

cinstit # necinstit;

egal # inegal;

lipit # dezlipit etc.

ANTONIME

Perechea de antonime trebuie să fie compusă din părți de vorbire de același fel:

SUBSTANTIVE: bucurie # tristețe;

ADJECTIVE: bun # rău;

VERBE: a da # a lua;

ADVERBE: sus # jos.

ANTONIME

In cazul CUVINTELOR POLISEMANTICE, antonimia se stabilește PENTRU FIECARE SENS MAI IMPORTANT AL CUVÂNTULUI RESPECTIV:

drept # nedrept;

drept # strâmb;

drept # stâng

• La stabilirea PERECHILOR ANTONIMICE este bine SĂ NU SE PIARDĂ DIN VEDERE SENSUL CUVINTELOR. De pilda, cuvinte ca *nebun*, *necurat*, *nevrednic* nu sunt antonimele cuvintelor *bun*, *curat*, *vrednic*.

SINONIME

sunt cuvintele cu formă diferită și înțeles identic sau foarte asemănător.

Un cuvânt poate avea mai multe sinonime, formându-se astfel o serie sinonimică:

adevărat - real - veritabil - autentic

SINONIMELE TOTALE

sunt puține la număr și se stabilesc între cuvinte vechi, regionale și cuvinte literare sau între denumirile populare și termenii tehnico-științifici:

inimă=cord;

cupru=alamă;

dalac=antrax;

timp=vreme;

repede=iute;

varză=curechi;

porumb=cucuruz, păpușoi etc.

SINONIMELE PARȚIALE

- sunt cele mai frecvente și se realizează, de obicei, între cuvinte vechi și cuvinte mai noi:

bun=prețios, valoros, blând, gustos;

cuvânt= discurs, cuvântare, vorbă etc.

NOTA!

Sinonimul și cuvântul înlocuit trebuie să fie aceeași parte de vorbire:

substantive: noroc=șansă;

verbe: a reuși-a izbuti;

adjective: prietenesc=amical;

pronume: el—dânsul;

numerale: întâiul—primul;

adverbe: mereu-totdeauna;

prepoziție: către=spre

OMONIMELE

sunt cuvinte cu formă identică și același corp fonetic, dar cu înțeles total diferit:

Barca plutește pe LAC.

Am dat cu LAC pe unghii.

Eu am o rochie NOUĂ.

El a luat nota NOUĂ la istorie.

Irina POARTĂ pantofi cu toc.

Ei au plantat lângă POARTĂ un brad.

OMONIMELE

Omonimele care SE SCRIU LA FEL se numesc omografe, la unele fiind diferit accentul:

acele/acele; copii/copii

Omonimele care SE PRONUNȚĂ LA FEL, fiind alcătuite din aceleași sunete și la care nu diferă nici accentul se numesc omofone:

Mii

- mii de roiuri de albine - NUMERAL;
- mi-i drag de el -PRONUME + VERB

CAR:

- car ghiozdanul în spate - VERB;

- cred c-ar vrea o prăjitură - CONJUNCȚIE + VERB.
- Văd un CAR pe ulița satului. - SUBSTANTIV

Omonimele sunt de mai multe feluri:

- lexicale;**
- lexico-gramaticale;**
- morfologice.**

OMONIMELE LEXICALE POT FI:

- **TOTALE** - omonimele care au forme flexionare identice:

leu / leu - lei / lei

Mai am doar un leu în buzunar. Mai am doar doi lei în buzunar.

De la circ a scăpat un leu. Am văzut mulți lei la Zoo.

- **PARȚIALE** - omonimele nu au forme flexionare identice:

Masa:

mese (de bucătărie)

mase (de oameni)

Bandă:

bande (de răufăcători)

benzi (magnetice)

Omonimele lexico-gramaticale sunt cuvinte cu FORMĂ IDENTICĂ, dar care sunt PĂRȚI DE VORBIRE DIFERITE:

NOI:

— **ADJECTIV:**

Am caiete noi.

— **PRONUME:** Noi plecăm imediat.

Nouă:

— **ADJECTIV:** Am o rochie nouă.

— **NUMERAL:** Am obținut nota nouă la istorie,

Poartă:

— **SUBSTANTIV:** Am o poartă mare.

— **VERB:** El poartă o vestă verde.

ATENȚIE!

**OMONIMELE NU AU LEGĂTURĂ DE SENS ÎNTRE ELE: bancă - din parc;
bancă - unde se depun banii.**

PARONIMELE

sunt cuvinte cu formă aproape identică (uneori diferă un singur sunet) și cu sensuri diferite.

PRONUMELE este o parte de vorbire. Fiecare om are un nume și un **PRENUME**.

COMPLEMENTUL este de mai multe feluri. Ei i-am făcut un **COMPLIMENT**.

ATENȚIE!

Criteriul după care o pereche de cuvinte e considerată pereche paronimică este cel al atracției (confuzie paronimică). Vorbitorul folosește cuvântul uzual în locul celui mai puțin cunoscut, evidențiindu-și în felul acesta gradul de incultură.

CUVINTELE POLISEMANTICE

sunt cuvintele care au aceeași formă și sensuri diferite, dar care (spre deosebire de omonime) derivă din același sens primar, la care se adaugă și sensurile secundare.

Astfel, vorbim de două sensuri ale cuvintelor:

a. sensul de bază al cuvântului.

b. sensul secundar

După criteriul stilistic, vorbim despre:

a. sensul propriu: Focul din sobă mocnea.

b. sensul figurat: Nu putea să stăvilească focul din inimă.

EXEMPLE DE CUVINTE POLISEMANTICE

A pus farfuria pe masă.

Nu a vrut să vină la masă pentru că nu îi este foame.

Nu cunoaște notele de pe portativ.

I-a arătat mamei notele din carnet.

I-a intrat ceva în ochi.

A uitat un ochi de la aragaz aprins.

Nu-i mai tace gura.

A intrat în gura lupului.

